

Potni poduk

o Krasu in o pogozdovanji Krasa.

Spisal za domorodce notranjske Ljudevit Dimic,
c. kr. nadgozdinar in gozdni poročevalec, ud centralnega odbora
kmetijske družbe.

(Dalje.)

Kras ima pa še druge rodovitnosti zemlje škodljive lastnosti.

Vsi poznate burjo, tisti severo-izhodni vihar slabega glasú, kateri ne odnese samo klobuka, temveč tudi s korenino izdira drevesa, strehe odkriva, hiše podira in cele hribe snega v doline zameta. Burja se mnogokrat med skalovje opira, ter mu zadnji ostanek rodovitne zemlje odvzame in svet popolnoma osuši. Ker gozd nima zadosti moči, obraniti se burji, zato se večkrat zgodi, da vihar ne samo posamesna drevesa, temuč tudi celi del gozda podere. Bral sem nekod, da pred 60 leti burja še ni bila prestopila Javornika, Nanosa in Snežnika, dandanes pa burja brije ne samo po Notranjskem, ampak skoraj po celi kranjski deželi.

Kaj je krivo tega? — Da je čedalje manj gozda na Krasu!

Vasi, ktere so v začetku našega stoletja še stale tik gozda, najdemo dandanes po več ur daleč gozdu odmaknjene. Kaj mislite: kdo se je vendar preselil, gozd ali vasi? — Vasi se niso odmaknile, le gozd je zginil pod sekuro. Ne samo Rimljani, ne samo Benečani, ampak Krašovci tudi sami so gozd pokončali.

In kaj so nasledki tacega pokončevanja gozdov, tacega odgozdovanja Krasa?

Da je rodovitna prst skoraj sploh začela izgubljovati se, da so gole skale vzdignile se na površje, da na skalah ne raste več visoko drevo, ampak le nizko slabo grmovje, redka malovredna trava.

Brž ko se gozd do malega poseka, odpirajo se razpokline, in sušijo se studenci in potoki apnene zemlje, ktera je sploh preprežena s podzemeljskimi votlinami. Z gozdom vred se tudi zgubi stanovitna mokrota tál, in potem tudi rodovitnost. Z rodovitnostjo zemlje pogine blagostanje ljudstva, in začenja se revščina.

Najhujši nasledki odgozdovanja Krasa so tedaj: pomanjkanje lesá in drv, pomanjkanje vode, potem suša in marsiktera huda ura z burjo in točo. Pomanjkanje vode zato, ker studenci in potoki posahnejo v votlinah apnene zemlje. Suša zato, ker gozdov ni zadosti, da bi zamogli dež na-se vleči; dež toraj tudi le redkoma pada, in se mokrota kmalu zgubi v votlinah skalovja. Pa tudi marsiktera huda ura prihaja po Krasu zato, ker gozda, natornega strelododa ni. Verjemite mi, skušnja jasno kaže, da gozd hudo uro nateguje in polje varuje toče, poslopja pa strele. Na Tirolskem mi je — tega je že 12 let preteklo — neki kmet pravil tako-le: Popred, ko so bili naši hribje še z gostimi črnimi gozdi obraščeni, se je huda ura večidel poleg gozda obračala, le malokterikrat je toča naše polje zadela. Od tistega časa pa, ko so se naši hribje jeli goliti lesá, od tistega časa, ko je najhujši knaver (zakožni drevesni črv) — kupčija z lesom — začela se poprijemati naših gozdov, izpraznijo se hude ure tem bolj po dolinah, in zadnje desetletje smo toliko toče doživeli, da se take škode najstarejši sosedje ne morejo spomniti. Maše in molitev nam niso pomagale, zakaj Bog nas je hotel kaznovati, ker smo pokončevali nam za umno rabo in v korist vstvarjeni gozd. — Tako mi je pravil neki kmet, in teh besedi sem se že večkrat spomnil potovaje po naši deželi. To so tedaj žalostni nasledki posekanega Krasa, katerih niso samo poprejšnji zarodi in drugi, temuč

tudi naši rojaki, zlasti pa Krašovci v sedanjem času sami krivi.

Kakor pa kaže ozir po kraških pokrajinah, Vam je goli Kras še premalo razširjen, vsako leto nastajajo nove goličave, les kraški potuje v Trst in iz Trsta po morji, — samo kamen ostaja doma; čem bolj Vam pomanjkuje lesá in drv, tem manj Vas obilnost kamenja zapušča.

Ako to premislim, nastaja mi vprašanje: Je li mogoče, da se tako godí?

Marsikteri izmed Vas spozná in dobro previdi, da je pokončevanje gozda greh; al navada, sila in stradež so železne srajce. Kdor si bodi, misli najprvo na-se, potem še le se spomni družega in misli na obćenost.

Stradež ga prisili gozd pokončevati, do golega ga poseka, pod tem pa tudi sosedov gozd trpi, zakaj osamotenega burja lože napade, ter mu drevesa izkorenini.

In tako se dalje maščuje pregrešek posamesnega človeka nad sosesko, županijo, celo okolico in poslednjič nad celo deželo.

Ali pa smemo pregreške posamesni osebi tako hudo zameriti? Če ne bi bil posekal gozda, morebiti bi mu bili upniki kmetijo in dom prodali.

Jaz nisem grajavec vsacega, kateri tako ravna; gotovo pa so svarila vredni taki, kateri po lahkomišljenosti, po neprevdarnosti, po zapravljivosti tako ravna.

Ako pa je sila večidel vzrok pokončevanja gozdov, treba je toraj premišljevati, kako da bi bilo mogoče taki hipni sili v okom priti? O tem bodem pozneje govoril.

Po tem pretresu o začetku razširjatvi in nasledkih posekovanja Krasa prestopim k 2. odseku svojega govora.

(Dalje prihodnjič.)

Ministersko razjasnilo

o pristojnosti političnih oblastnij gledé na postavu zastran varnosti poljá.

K postavi za varovanje poljá je c. k. ministerstvo znotranjih zadev dogovorno s c. kr. ministerstvom za poljedelstvo v posebnem primerljeji, v katerem je nastalo prašanje, ali so politične oblastnije pristojne zaukazati vrnitev zavoljo poljske poškodbe zarubljene živine, z ukazom od 6. julija 1870. l., št. 6829, sledeče razjasnilo dalo:

Ni dvombe, da takrat, če kdo kako reč zarubi in njen lastnik zoper rubež ugovarja, o tej stvari imajo sodnije, ne na politične oblastnije razsojevati. Izjema tega splošnega pravila je vtemeljena v postavi za varovanje polja, ker po njenih odločbah reševanje prašanja, ali se pri škodenji zarubljena živina ima lastniku vrniti, poljske poškodbe razsojujočim političnim oblastnijam pripada. To pa vsakakor le takrat veljá, ako je dokazano, da se je živina o priliki poljskega poškodovanja zarubila. Da je kazensko ravnanje zoper to ali uno osobo politična oblastnija dognala, ni potrebno, ker se to ravnanje nima vršiti uredoma, ampak le pod pogoji §. 23. postave za varovanje polja. Pač pa je treba, da politična oblastnija, pri kateri se za vrnitev po povedbi zavolj poljske poškodbe zarubljenega živinčeta prosi, objektivno pozvedeti, oziroma vzrok izvršene rubeži preiskati, po teh pozvedbah se po tem z ozirom na določbo §. 20. postave za varovanje polja na vrnitev zarubljenega živinčeta spoznati more.

„Pravnik slov.“